

"...

II- İTİRAZ BAŞVURULARININ GEREKÇELERİ

A- E.2013/68 Sayılı Başvurunun Gerekçe Bölümü Şöyledir :

“A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı;

Davada uygulanması gereken 11.1.2011 günlü, 6099 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile değiştirilen 13.10.1983 günlü, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 110. maddesi:

“Görevli ve Yetkili Mahkeme

Madde 110- (Değişik: 11/1/2011-6099/14 md.) İşleteni veya sahibi Devlet ve diğer kamu kuruluşları olan araçların sebebiyet verdiği zararlara ilişkin olanları dâhil, bu Kanundan doğan sorumluluk davaları, adli yargıda görülür. Zarar görenin kamu görevlisi olması, bu fıkra hükmünün uygulanmasını önlemez

Düzenlemesi Anayasa'nın 2., 37., 125., 140. ve 155. maddelerine aykırı olduğuna kanaat getirilmiştir.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları;

Başvurumuzda, Anayasa'nın 2., 125, 140, 142 ve 155. maddelerine dayanılmıştır.

Anayasaya aykırılığı iddia edilen düzenlemede 2918 sayılı kanundan doğacak olan sorumluluğa ilişkin hukuki uyumsuzluklarla ilgili davaların tamamının kapsamına alması bakımından işleteni veya sahibi devlet ve diğer kamu kuruluşları olan araçların sebebiyet verdiği zararlara ilişkin olan davaları da kapsamına alacak şekilde Adli Yargı mahkemeleri görevli mahkeme olarak belirlenmiştir. Bunun yanında cümlenin devamında ise bu kanundan doğan sorumluluk davalarının da tamamında yine adli yargı mahkemeleri görevlendirilmiştir. Ayrıca zarar görenin kamu görevlisi olmasının bu hükmün uygulanmasını önlemeyeceği belirtilmiştir.

2918 sayılı kanunun 2.12 maddesinde bu kanunun öncelikle karayollarında uygulanacağı belirtilmiş,

Karayolunun tarifi ise 3/3 maddesinde “Karayolu : Trafik için, kamunun yararlanmasına açık olan arazi şeridi, köprüler ve alanlar olduğu şeklinde düzenlenmiş,

Aynı kanun 7. maddesinde ise Karayolları Genel müdürlüğünün görev ve yetkileri düzenlenerek 7/1-a mad “ Yapım ve bakımdan sorumlu olduğu karayollarında can ve mal güvenliği yönünden gerekli düzenleme ve işaretlemeleri yaparak önlemleri almak ve aldirmek,” olarak kamusal hizmet niteliği ağır basan görevlendirme yapılmıştır. 85 vd maddelerinde ise hukuki sorumluluk ve sigorta düzenlenmiştir. 110. maddesinde bu kısımda düzenlenip bu kısımdaki hukuki sorumluluk hükümlerinden dolayı açılacak davalardaki görevli ve yetkili mahkemeleri belirlemesi gerekirken kanunda “bu kanundan doğan sorumluluk davaları...” Denilerek Adli yargı mahkemeleri hem 2918 sayılı kanunun 85 vd. maddelerinde hukuki sorumluluk kurumlarının düzenlendiği bölümde ve hemde kanunun tamamından doğacak sorumluluk ile ilgili bütün uyumsuzlukları kapsayacak şekilde adli yargı mahkemeleri

görevlendirilerek aynı kanunun 7/1-a maddesine göre kamu kurumu olan ve görevi kamusal hizmetlerin idari işlem ve eylemlerle yerine getirmek olan Kara yolların Genel Müdürlüğünün görevinde kalan Yapım ve bakımdan sorumlu olduğu karayollarında can ve mal güvenliği yönünden gerekli düzenleme ve işaretlemeleri yaparak önlemleri almak ve aldirmek görevlerinin yerine getirilmemesi veya kusurlu olarak yerine getirilmesinden doğacak sorumluluk halleride dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesinin 04/02/2013 Tarih 2012/57' E.,2013/179 K. Sayılı kararı gereğince Anayasanın 2,125,142,145 ve 155. maddesine göre İdari Yargı mahkemelerinin Görevinde olması gerekirken bu anayasa hükümlerine aykırı olarak 110/lf 1 ve 2 cüm. Mad kapsamında olduğu kabul edilerek adli yargı mahkemelerinin görevi kapsamında görülmüş mahkememizin aksı yöndeki yargı yoluna ilişkin görevsizlik kararı bu Anayasaya aykırılığı ileri sürülen ve itiraza konu edilen 110. maddedeki düzenleme dayanak gösterilerek kaldırılmıştır. .

Anayasanın 2 nci maddesindeki düzenlemeye göre “hukuk devleti” olmak, Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılmış; 11 inci maddesinde, Anayasa hükümlerinin, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve öbür kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğu vurgulanmıştır.

Bu kuralların doğal gereği olarak da 125 inci maddesinde, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu, 140 ıncı maddenin birinci fıkrasında da “hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcılar olarak görev yapacakları” belirtilmiştir.

Anayasanın 155 inci maddesinin birinci fıkrasında, “Danıştay, idarî mahkemelerce yerilen ve kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunda gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar” kurallarına yer verilmiştir. Anayasa'nın 125 nci, 140 ıncı ve 155 inci maddeleri birlikte incelendiğinde idari eylemlerin işlemlerin ve kamusal hizmetlerin yargısal denetiminin idarî yargının görev alanına girdiği sonucuna varılır.

Anayasanın “Kanunî Hakim Güvencesi” başlığını taşıyan 37 nci maddesinde ise Hiç kimse kanunen tab olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz” denilmektedir. Anayasa'nın kurallarına uygun yapılmayan yasal düzenlemelerin Anayasaya aykırılık oluşturacağı açıktır.

Anayasamız Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik bir hukuk devleti olduğunu vurgularken, Devlet içinde tüm kamusal yaşam ve yönetimin yargı denetimine bağlı olmasını amaçlamıştır. Çünkü yargı denetim demokrasinin ‘olmazsa olmaz’ koşuludur. Anayasanın ‘idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır’ kuralıyla benimsediği husus da etki bir yargısal denetimdir. Anayasanın 125 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan bu kural, yönetimin kamu hukuku ya da özel hukuk alanına giren tüm eylem ve işlemlerini kapsamaktadır. Kural olarak bunlardan kamu hukuku alanındaki eylem ve işlemler için idarî yargının, özel hukuk alanındakiler için de adli yargının görevli olduğu şüphe götürmez .

Anayasa kurallarının açıkça belirleyip yetkilendirme yaptığı hallerde yasama organı, idare hukuku alanına giren bir idarî eylem ya da işleme karşı adli yargı yolunu seçme hakkına sahip değildir. Tersine bir düzenleme. Anayasanın ‘Kanunî hâkim güvencesi’ başlığı altındaki 37 nci maddesinin birinci fıkrasında ‘Hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz’ biçimindeki buyurucu kurala aykırılık oluşturur. Bunun içindir ki, Anayasanın 155 inci maddesinin ikinci fıkrasında, idarî uyuşmazlıkları çözümleme Danıştay'ın görevleri arasına alınmıştır.”

Anayasa'nın 2 nci maddesinde anlamını bulan hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez ölçülerinden biri, idarenin yargısal denetimidir. İdarenin yargısal özellikleri, idarî uğraşın sınırları çizilemeyen görev alanı ve farklılıklar içeren denetimi ve uzmanlaşma ihtiyacı, tarihsel gelişim içinde özel yargı yerlerini gerektirmiştir. İdarenin konumu, yargısal denetimini yapacak hakim ve yargı yerlerinin adli yargı alanı dışında oluşturulması gerçeğini doğurmuştur.

Anayasada “idari ve adli yargı ayrımı” esas alınmıştır. Bu ayrımın ilkeleri Anayasada gösterilmiş, idari ve adli yargıda görev konusu yasa koyucuya bırakılmamıştır. İdari yargının görev alanına giren uyuşmazlıkların çözümünü adli yargı yerlerine bırakan yasal düzenlemeler Anayasanın belirlediği ayrıma aykırılık oluşturur.

Niteliği gereği idari olan eylem ve işlemler ile yerine getirilen kamu hizmetlerinin ifasından dolayı idarenin sorumlu olduğu durumlarda ortaya çıkan maddi ve manevi zarar tazminine ilişkin davaların, Anayasa gereği, idari yargı yerlerinde görülmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesinin de emsal kararlarında belirttiği gibi Anayasada idarî ve adli yargının ayrılığı kabul edilmiştir. Bu ayrım uyarınca idarenin kamu gücü kullandığı ve kamu hukuku alanına giren işlem ve eylemleri idarî yargı, özel hukuk alanına giren işlemleri de adli yargı denetimine tâbi olacaktır. Buna bağlı olarak idarî yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesi konusunda yasa koyucunun geniş takdir hakkının bulunduğunu söylemek olanaklı değildir.

Dava konusu olan 2918 sayılı kanun 110. maddesindeki kural, idari yargının görev alanına giren aynı kanunun 7/1-a maddesine göre idari işlemlerle ve eylemlerle yerine getirilen kamu hizmetlerinden dolayı veya eksik ve ayıplı hizmet ifasından doğan hukuki uyuşmazlıkların çözümünü adli yargı yerlerine bırakmakla Anayasanın belirlediği idari ve adli yargı ayrımına aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 13.10.1983 günlü, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 11.1.2011 günlü, 6099 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile değiştirilen 110. maddesinin birinci fıkrasının “işleteni veya sahibi Devlet ve diğer kamu kuruluşları olan araçların sebebiyet verdiği zararlara ilişkin olanları dâhil, bu Kanundan doğan sorumluluk davaları, adli yargıda görülür. Zarar görenin kamu görevlisi olması, bu fıkra hükmünün uygulanmasını önlemez.” biçimindeki birinci ve ikinci cümlelerinin, Anayasanın 2, 37., 125. 140. ve 155. maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.”

B- E.2013/117 Sayılı Başvurunun Gerekçe Bölümü Şöyledir :

“1- Uygulanacak Yasa Kuralı Sorunu (Bakılmakta Olan Davada, Mahkememizin Görevli ve Yetkili Olup Olmadığı Yönünden)

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesine göre, bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine

giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 6099 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile değiştirilen 110. maddesinin birinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle yapılan itiraz başvurusu hakkında, Anayasa Mahkemesi'nin 08/12/2011 tarih ve E:2011/124, K:2011/160 sayılı kararında, "2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 110. maddesinin birinci fıkrasında, bu Kanun'dan doğan sorumluluk davalarının adli yargıda görüleceği öngörülmektedir. İtiraz başvurusunda bulunan mahkeme ise idare mahkemesi olup davaya bakmakta görevli ve yetkili mahkeme değildir." gerekçesiyle; aynı gün ve E:2012/118, K:2012/170 sayılı kararlarında ise, "2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 110. maddesinin birinci fıkrasında, bu Kanun'dan doğan sorumluluk davalarının adli yargıda görüleceği öngörülmektedir. İtiraz yoluna başvuran Mahkemede ki bakılmakta olan dava ise itiraz konusu kural nedeniyle adli yargıda görülebilecek bir davadır. Dolayısıyla bakılmakta olan dava, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin görev alanına girmemektedir. Buna göre, itiraz yoluna başvuran Mahkemede, yöntemine göre açılmış bir dava bulunmadığı gibi kuralın uygulanması sonucu görevsizlik kararı verilecek olması da bu durumu değiştirmemektedir." gerekçesiyle başvurunun, Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine kararı verilmiştir.

Bakılmakta olan davada ise, davacı şirkete sigortalı aracın tek taraflı olarak seyir halinde iken yolun sol şeridindeki refüj taşlarına çarparak hasarlandığını, mahkememizin görevli olduğundan bahisle davanın açıldığı, davanın derdest olduğu, görev açısından uygulanacak yasa kuralının 2918 sayılı Kanun olduğu anlaşılmıştır.

2- İtiraza Konu Yasa Kuralı

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 19/01/2011 tarih ve 27820 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6099 sayılı Tebliğat Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14. maddesi ile değişik "Görevli ve Yetkili Mahkeme" başlıklı 110. maddesinin, "işleteni veya sahibi Devlet ve diğer kamu kuruluşları olan araçların sebebiyet verdiği zararlara ilişkin olanları dâhil, bu Kanundan doğan sorumluluk davaları, adli yargıda görülür. Zarar görenin kamu görevlisi olması, bu fıkra hükmünün uygulanmasını önlemez. Hemzemin geçitte meydana gelen tren-trafik kazalarında da bu Kanun hükümleri uygulanır." şeklindeki 1. fıkrasının iptali ve yürütülmesinin durdurulması istenilmektedir.

3- Dayanılan Anayasa Kuralları

a) Anayasa'nın 125. maddesinin 1. fıkrasında yer alan, "idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır."

b) Anayasa'nın 155. maddesinin 1. fıkrasında yer alan, "Danıştay, idarî mahkemelerce verilen kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunda gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar" hükümleri yer almaktadır.

4- İtiraza Konu Yasa Kuralının Kapsamı ve Sonuçları

A) Kapsamı

İtiraza konu olan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 6099 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile değişik "Görevli ve Yetkili Mahkeme" başlıklı 110. maddesinin 1. fıkrasında; "işleteni veya sahibi Devlet ve diğer kamu kuruluşları olan araçların sebebiyet verdiği zararlara ilişkin olanları dâhil, bu Kanundan doğan sorumluluk davaları, adli yargıda görülür. Zarar görenin kamu görevlisi olması, bu fıkra hükmünün uygulanmasını önlemez. Hemzemin geçitte meydana gelen tren-trafik kazalarında da bu Kanun hükümleri uygulanır." hükmüne yer verilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1. maddesinde; bu Kanunun amacının, karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik düzenini sağlamak ve trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemleri belirlemek olduğuna yer verildikten sonra, 7. maddesinde, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkilerine yer verilmiş, anılan maddede, "Yapım ve bakımdan sorumlu olduğu karayolları"na ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Hangi yolların yapım ve bakımından sorumlu olduğuna ilişkin hükümlere ise 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 4. maddesinde belirtilmiş olup, otoyol, Devlet ve il yolları ağına giren karayolları güzergâhları ile bunların değişikliklerine ilişkin planları hazırlamak veya hazırlatmak, hazırlayacağı programlar uyarınca karayollarını yapmak, yaptırmak, emniyetle kullanılmalarını sağlayacak şekilde sürekli bakım altında bulundurmak, bakımını yaptırmak, onarmak, onarımını yaptırtmak, işletmek, işlettirmek Karayolları Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

B) Sonuçları

Yapım ve bakımdan sorumlu olduğu karayollarından ve hemzemin geçitte meydana gelen kazalar nedeniyle uğranılan maddî-manevî zararların tazmini istemiyle açılan davalarda, 2918 sayılı Kanun'un 6099 sayılı Kanunla değişik 110. maddesi uyarınca, adli yargı yerleri görevli ve yetkili kılınmış, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren açılan davalar adli yargı yerlerinde görülmeye başlanılmıştır.

Konuyla ilgili Uyuşmazlık Mahkemesi kararları incelendiğinde;

- 06/02/2012 tarih ve E:2012/3, K:2012/29 sayılı kararı; yol kusurundan kaynaklanan ölüm nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen maddi ve manevî zararın tazmini istemiyle açılan davada, "Yukarıda açıklanan nedenler ve 2918 sayılı Yasanın 19.1.2011 tarihinde yürürlüğe giren 110. maddesi gözetildiğinde meydana gelen zararın tazmini istemiyle açılan davanın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır." gerekçesiyle adli yargının görevli olduğuna,

- 06/02/2012 tarih ve E:2011/256, K:2012/25 sayılı kararında; aracın seyir halinde iken yolda bulunan çukura düşmesi sonucu uğranıldığı öne sürülen zararın tazmini istemiyle açılan davada, yukarıda anılan kararda (E:2012/3) belirtilen gerekçe ile adli yargının görevli olduğuna,

- 04/06/2012 tarih ve E:2012/101, K:2012/133 sayılı kararı; resmî aracın, seyir halinde iken yoldaki logar kapağına çarpması sonucu araçta olduğu öne sürülen maddi zararın tazmini istemiyle açılan davada, yukarıda anılan kararda (E:2012/3) belirtilen gerekçe ile adli yargının görevli olduğuna,

- 06/02/2012 tarih ve E:2012/31, K:2012/33 sayılı kararı; hemzemin geçitte, davalı Belediye Başkanlığına ait motosikletle trene çarpması sonucu ölümü nedeniyle olduğu ileri sürülen maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada, “Buna göre ve idare personelinin dikkatsizlik ve tedbirsizliği sonucu oluşan kişisel kusura değil de, zararın kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında doğduğu nedeniyle idarenin hizmet kusuruna dayanılmış olması karşısında, kamu hizmeti yürüten davalı idarelerin hizmeti yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan davada, olayda kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanmasını gerektirmektedir. Bu hususların saptanması ise idare hukuku ilkelerine göre yapılabileceğinden, 2577 sayılı Yasa'nın 2/1-b maddesi kapsamında bulunan tam yargı davasının görüm ve çözümünde idarî yargı yerlerinin görevli olduğu açıktır.

Buna karşın, 2918 sayılı Yasanın 19.1.2011 günlü Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6099 sayılı Yasanın 14. maddesiyle değişik 110. maddesinde...” gerekçesiyle, adli yargının görevi olduğuna,

- 24/12/2012 tarih ve E:2012/523, K:2012/422 sayılı kararı; davacıya ait aracın, davalı idarenin sorumluluğundaki yolda kaza yapması sonucu oluşan zararın tazmini istemiyle açılan davada, “...İdare Mahkemesi 2918 sayılı Yasanın 110. maddesinin 1. fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinin Anayasaya aykırı olduğu kanısına varmış, idare Mahkemesinin bu iki cümlelerin iptali istemiyle yaptığı başvuruyu inceleyen Anayasa Mahkemesi 8.12.2011 gün ve E:2011/124, K:2011/160 sayı ve 8.11.2012 gün ve E:2012/118, K:2012/170 sayılı aynı içerikli iki kararı ile; “2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 110. maddesinin birinci fıkrasında, bu Kanun'dan doğan sorumluluk davalarının adli yargıda görüleceği öngörülmektedir. İtiraz başvurusunda bulunan mahkeme ise idare mahkemesi olup davaya bakmakta görevli ve yetkili mahkeme değildir.

Başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.” kararına varmıştır.

Bu durumda, 2918 sayılı Yasanın 19.1.2011 tarihinde yürürlüğe giren 110. maddesi ile Anayasa Mahkemesi'nin benzer bir konuda İdare Mahkemesi'nin davaya bakmakla görevli bulunmadığı yolundaki kararları gözetildiğinde, bahsi geçen Kanun maddesinin karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik düzeninin sağlanarak trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemleri kapsadığı ve Kanunun, trafikle ilgili kuralları, şartları, hak ve yükümlülükleri, bunların uygulanmasını ve denetlenmesini, ilgili kuruluşları ve bunların görev yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerini kapsadığı, dolayısıyla oluşan trafik kazası nedeniyle açılacak sorumluluk davalarının görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğu; meydana gelen zararın tazmini istemiyle açılan bu davanın da adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.” gerekçesiyle, adli yargının görevli olduğuna,

- 04/02/2013 tarih ve E:2013/104, K:2013/228 sayılı kararında; meydana gelen trafik kazası nedeniyle olay mahallinde emniyet ve asayiş görevini yürütmek amacıyla bulunduğu sırada, başka bir aracın çarpması sonucu, kardeşinin şehit olması nedeniyle uğranıldığı öne sürülen maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada, yukarıda anılan karardaki (E:2012/523) gerekçeyle, adli yargının görevli olduğuna karar verilmiştir.

Dolayısıyla, idarî yargı yerlerinde açılan 2918 sayılı Kanundan kaynaklanan sorumluluk davaları hakkında, idarî yargı yerlerince idarenin hizmet kusuru yönünden herhangi bir değerlendirme yapılamayacaktır.

5- Anayasaya Aykırılık Nedenleri

a) İdari Yargının Görev Alanına İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi

Anayasanın 145. maddesinde, askerî yargının açıkça düzenlenmesi ve görev alanının tanımlanmasına karşın, idarî yargı yolunun kabul edildiği 125 ve 155. maddelerinde, idarî yargının görev alanının tanımlanmaması, ayrıca idarî yargının görev alanını koruyan hükümlere de yer verilmemesi nedeniyle, yasakoyucu tarafından hukukî ihtilâflar hakkında idarî-adli yargının görev alanına yönelik yapılan değişiklikler hakkında Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararlar önem kazanmaktadır. Bu nedenle, Mahkemenin konuya ilişkin yaklaşımını gösterir kararların, bakılan davada göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

1) İdarî Yargının Görevli Olduğu Yönündeki Kararları

- 16/02/2012 tarih ve E:2011/35, K:2012/23 sayılı kararı; 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin birinci cümlesi hakkında,

- 20/10/2011 tarih ve E:2010/55, K:2011/140 sayılı kararı; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102. maddesinin dördüncü fıkrasının dördüncü cümlesi hakkında,

- 04/10/2006 tarih ve E:2006/75, K:2006/99 sayılı kararı; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 140. maddesinin dördüncü fıkrasının üçüncü tümcesi hakkında,

2) Adli Yargının Görevli Olduğu Yönündeki Kararları

- 22/12/2011 tarih ve E:2010/65, K:2011/169 sayılı kararı; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 101. maddesinde yer alan "...bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür" bölümü hakkında,

- 01/03/2006 tarih ve E:2005/108, K:2006/35 sayılı kararı; 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (görevli yargı yeri belirleme kısmı) hakkında,

- 22/12/2006 tarih ve E:2001/226, K:2006/119 sayılı kararı; 1608 sayılı Umuru Belediyeye Müteallik Ahkâmı Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 Tarih ve 486 Numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muaddil Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının ilk tümcesi hakkında,

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda belirtilen kararları değerlendirildiğinde, Yüksek Mahkeme, genel olarak idare hukuku alanına giren konularda idarî yargı, özel hukuk alanına giren konularda adli yargı görevli olacağını kabul etmektedir. Ayrıca, idarî yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesi konusunda yasakoyucunun mutlak bir takdir hakkının bulunmadığı da vurgulanmaktadır. Ancak, idarî

yargının denetimine bağılı olması gereken idarî bir uyuşmazlığın çözümünde, “haklı neden” ve “kamu yararı”nın bulunması halinde yasakoyucu tarafından adli yargıya bırakılabileceğini kabul ettiğı görülmektedir.

b) İdarî Yargının Görev Alanına İlişkin Genel Değerlendirme

Anayasanın 140, 142 ve 155. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, Anayasa ile adli-idarî yargı ayrılığının açıkça benimsendiğı görülmektedir. Bunun sonucu olarak da, idarî uyuşmazlıkların çözümünde idare ve vergi mahkemeleriyle Danıştay yetkili kılındığından, idarenin kamu gücü kullandığı ve kamu hukuku alanına giren işlem ve eylemleri idarî yargı, özel hukuk alanına giren işlemleri de adli yargı denetimine tabi olacaktır.

Anayasa ile kabul edilen idarî-adli yargı ayrılığı nedeniyle, idarî yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde, ancak “kabul edilebilir haklı neden” bulunması halinde adli yargının görevlendirilebileceğı, bunun dışında yasa koyucunun takdir hakkının bulunduğunu kabule olanak bulunmamaktadır.

Doktrinde de, idare hukukunun uygulanmasından doğan bir dava veya uyuşmazlığın adli yargı yerine bırakılmasında yasakoyucunun takdir ve seçme serbestisinin bulunmadığı, idarî davaların adli yargının kapsamına sokulmasının Anayasayla çeliştiğı gibi, kurduğı idarî yargı düzeninin varlık sebebini ve işlevini reddetmesi anlamına geleceğı (GÜRAN, Sait. Yargı Denetiminin Kapsamı, İHFM, Sulhi Dönmezer'e Armağan, C.LII, S. 1-4, s.39), idarî yargının görev alanına girdiğı açık ve seçik olan bir işte adliye mahkemelerinin görevli kılınması hâlinde, Anayasanın idare hukuku ilkelerine aykırılık oluşturacağı (ERKUT, Celal. İptal Davasının Konusunu Oluşturması Bakımından İdari İşlemin Kimliği, Danıştay Yayınları, Ankara 1990, s. 155) kabul edilmektedir. Aksi yöndeki, Anayasada idare hukukundan kaynaklanan davaların Danıştayda veya idare mahkemelerinde çözümlenmesine ilişkin bir hüküm bulunmadığından, hangi uyuşmazlıkların hangi esaslara göre çözümleneceğı konusunda kanun koyucuyu sınırlayan herhangi bir kuralın bulunmadığı yönünde görüş (GÖZLER, Kemal; KAPLAN, Gürsel. İdari Eylemlerden Kaynaklanan Zararlara İlişkin Davalar Adli Yargının Görev Alanına Sokulabilir Mi' (HMK m.3 ve TBK, m.55/2 Hakkında Eleştiriler) Terazi Aylık Hukuk Dergisi, S.63, s.40) bulunsa da, bu durumun isabetsizliğine yönelik eleştirilerin bulunduğu ifade edilmiştir.

6- Sonuç Olarak

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda belirtilen kararlarında da ifade edildiğı üzere, niteliğı gereğı idarî eylem ve işlemlere ilişkin davaların, Anayasa gereğı, idarî yargı yerlerinde görülmesi esastır. Yasaların, belirsizlik ve kargaşa yaratması değil önlemesi esas olduğuna göre, yasa koyucunun da Anayasa'daki idarî ve adli yargı ayrılığını esas alması, idarenin kamu gücü kullandığı ve kamu hukuku alanına giren işlem ve eylemlerinin, idarî yargı denetimine tabi olması Anayasa'ya uygunluğun gereğıdir.

- İptali istenen kuralla, bu Kanun'dan doğan sorumluluktan kaynaklanan maddî ve manevî zararların tazmini konusu kapsama alınmakta ve bu tazminat davalarına bakma görevi adli yargıya verilmektedir. İdare hukukunda var olan hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluk kavramları, kişilerin gördüğü zararların tazmininde kullanılan ve kişilerin idare karşısında korunma kapsamını genişleten kavramlardır. İdare hukukunda, idarenin hiçbir kusuru olmasa da sosyal risk, terör eylemleri, fedakârlığın denkleştirilmesi gibi kusursuz sorumluluğa ilişkin kavramlara dayanılarak kişilerin uğradığı zararların tazmin edilmesi mümkündür. Özel hukuk

alanındaki kusursuz sorumluluk halleri ise belirli konular için düzenlenmiş olup sınırlıdır. İdarenin idare hukuku esaslarına dayanarak tesis ettiği tartışmasız bulunan eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerden kaynaklanan zararlara ilişkin davaların idarî yargı yerlerinde görülmesi gerektiği kuşkusuz olup, idarî eylem, işlem veya sorumluluk sebebinden kaynaklanan zararların tazminine ilişkin davaların farklı yargı yerlerinde görülmesinde kamu yararı ve haklı neden olduğu söylenemez.

Belirtilen nedenlerle; Anayasa'nın yukarıda yer verilen 125. ve 155. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.””